

Zeeuwse bedrijven in de klas

Gerda Spaander – kopie uit Wantij

Ze zitten niet stil, de bedrijven in het Sloegebied en in de Kanaalzone. Een buitenstaander mag een idee hebben van een stel vieze bedrijven, in de hedendaagse praktijk worden er vele ideeën uitgewerkt die deze grote ondernemingen een stuk duurzamer maken. Eerder al kwamen de bedrijven bij elkaar onder het motto 'Het sluiten van de materiaalketen'. In februari kwamen ze in theater De Wegwijzer in Nieuw- en Sint Joosland samen voor een masterclass 'de ecofootprint als marketingtool' onder leiding van voormalig milieuminister Jacqueline Cramer.

De masterclass had niet het circulaire ondernemen als onderwerp, maar dit thema kwam wel verrassend vaak naar voren. De ecofootprint van bedrijven heeft hetzelfde principe als die voor consumenten: alles wat er komt kijken bij de bedrijfsvoering wordt uitgedrukt in oppervlakte. Bij het bedrijf kan die oppervlakte vervolgens worden toegerekend aan een producteenheid, zodat er een vergelijking mogelijk is met andere bedrijven. Elf bedrijven presenteerden hun 'case' en kregen daarop reacties van Cramer, de andere bedrijven en ook van de ZMf. De aanwezigen bleken elkaar goed te kennen, en dat is logisch want bij circulair ondernemen is samenwerking een vereiste. Ook Cramer kende menig bedrijf uit haar tijd als minister. Een goed voorbeeld van circulair ondernemen was Heros, waar ze uit afval alle mogelijke fracties sorteren voor hergebruik (zie vorig artikel in deze Wantij).

Van Yara naar kassen

En daar was ook Warm CO₂, het bedrijf dat de restwarmte en CO₂ van meststoffenfabrikant Yara geschikt maakt voor hergebruik in de kassen van het Zeeuws-Vlaamse glastuinbouwgebied. De geplande oppervlakte aan kassen is 150 hectare groot. Daarmee is wat warmte betreft een besparing te behalen die even groot is als het gasgebruik van 35.000 huishoudens per jaar, en een CO₂besparing gelijk aan de uitstoot van 7500 huishoudens. Mooie cijfers, en ook de tuinbouw kan zich daar goed mee profileren. Alleen blijft de kassenbouw sterk achter bij de planning, dus Warm CO₂ rendeert nog niet naar verwachting. Maar ook anderen kunnen leren van de door Warm CO₂ ontwikkelde technieken, en dan valt er nog veel milieurendement te behalen.

Veevoerresten in het asfalt

En neem H4A, wat staat voor Holding de Vier Ambachten, waarin acht Zeeuwse wegebouwers zijn samengegaan. Zij willen een reststroom van veevoederfabrikant Cargill (ook aanwezig bij deze masterclass), namelijk het plantaardige maar oneetbare lignine, gebruiken als vervanger voor bitumen als asfalt. Bitumen wordt gemaakt uit aardolie, dus als dat kan worden vervangen door een herwinbaar product is dat gunstig. Bovendien heeft asfalt met lignine een hogere rolweerstand en het is stiller. Omdat deze middag ook in het teken stond van marketing stelde Jacqueline Cramer ook de vraag naar het profijt voor het bedrijf aan de orde. Stelt de klant de duurzaamheid van dit product op prijs, wil de klant er meer voor betalen als dat nodig is? Een belangrijke afnemer van asfalt is de (rijks)overheid, die duurzame inkoop in het vaandel heeft. Dus als de overheid werkelijk werk van duurzaamheid wil maken, dan moet dat lukken.

Waterkringloop

Ook afvalwater kan worden hergebruikt. Niet via de waterzuivering via de Schelde de zee in, maar van de ene gebruiker naar de andere. Of zelfs terug naar dezelfde gebruiker. Waterbedrijf Evides constateert een wereldwijde tendens van toenemende 'waterstress': een tekort aan voldoende water van goede kwaliteit. Daarom alleen al is het zinvol om hergebruik van (afval)water verder te ontwikkelen. Evides zorgt er onder andere voor dat het afvalwater van DOW weer door het bedrijf zelf gebruikt kan worden. Ook het water van Zeeuws-Vlaamse huishoudens dat uit het riool van Terneuzen komt, wordt geschikt gemaakt voor gebruik door DOW. Het chemiebedrijf is als grootgebruiker goed voor een waterverbruik dat gelijk is aan dat van 50% van de Zeeuws- Vlamingen. Maar het blijft niet bij het water alleen. In een project in Rotterdam wordt hergebruik van onder andere fosfaat, nitraat en cellulose uit het water verder ontwikkeld, zowel de techniek als de afzetmarkt. Denk daarbij aan vervanging van kunstmest (fosfaat en nitraat) en aan gebruik van cellulose in de papierindustrie en in de wegenbouw. Wel was mevrouw Cramers kritische vraag hoeveel energie dit proces kost, en of dat opweegt tegen de opbrengst. 'Appels en peren', moeilijk te vergelijken, was de reactie van de zaal.

Brandstof uit tarweresten

En tenslotte Cargill. Dit bedrijf maakt in Sas van Gent en Bergen op Zoom op basis van tarwe en maïs alcohol, verdikkingsmiddelen en emulgatoren, zoetstoffen en industrieel zetmeel. Deze grondstoffen worden daarna verder verwerkt in toepassingen in de voedingsindustrie, diervoeding, cosmetica, farmaceutische producten en papier en karton. Cargill maakt ook bio-ethanol, uit een nevenstroom van het tarweverwerkingsproces. Een deel van de eiwitten en suikers kan niet (economisch) worden gebruikt in voeding en veevoer, waardoor er geen sprake is van 'food for fuel'. Dat sluit prima aan bij de Europese wetgeving op hernieuwbare energie die een verplichting kent om tot 10 % brandstof van niet-fossiele oorsprong bij te mengen, waarbij die brandstof aan duurzaamheidseisen moet voldoen. Ook andere herbruikbare producten worden bij Cargill gemaakt, zoals latex-verters in tapijten en iCoat® in de kartonindustrie.

Gerda Spaander is lid van de Wantijredactie.